

4. fejezet

Infláció

A legtöbb közgazdasági tankönyv inflációval foglalkozó fejezete annak a lapos közhelynek a megálapításával kezdődik, hogy a pénznek, mint általános értékmérőnek a romlása egyidős magának a pénznek a történetével.

Nos, ez így jól hangzik, csak éppen sajnos nem igaz.

Infláció létezett már jóval a pénz megjelenése előtt is.

Az úgynevezett „kiesi”, Mükherinosz-féle piramis azért sikeredett Gizeh-ben olyan „csöppnyire”, mert kiürült az egyiptomi államkassza.

Diocletianus császárnak se mondta senki, hogy hiába hoz drákói intézkedéseket az infláció meg az árdragítók ellen, a pénzhígulást nem fogja tudni megállítani, mert annak az oka a Római Birodalom finanszírozhatatlanná duzzadt katonai költségvetése volt.

Az infláció, a pénz elértéktelenedésének a legfontosabb oka az állam túlköltekezése. Ez még akkor is így van, ha tudjuk, a devalválódásnak vannak más okai is, például külkereskedelmi egyensúlyhiány, vagy a hazai gazdaság tartós versenyképtelensége.

Magyarországon az infláció hosszú évek óta elviselhetetlenül magas. Igen súlyos károkat okozva ezzel a gazdasági fejlődésnek, ami gátja a nemzeti jövedelem tartós emelkedésének.

Magától értetődően kormányaink is tisztában vannak az infláció veszélyeivel, sőt minden komolyan vehető politikai párt a programjába vette a pénzhígulás megfékezését.

Klasszikus úton három módon lehet a pénz elértéktelenedése ellen harcolni:

- a forgalomban lévő pénz megdrágításával – ami az emissziós pénzkibocsátó szerepet ellátó központi jegybank kamatlábainak emelését jelenti
- az állami kiadások csökkentésével
- a lakosság megtakarítási hajlandóságának a növelésével

(Természetesen tudjuk, hogy létezik egy negyedik, meg egy ötödik út is, az úgynevezett aktív árfolyam-politika és a külföldi hitelfelvétel, melyek persze csak a problémák elnapolását, s rosszabb esetben a következő generációkra való örökítését jelentik.)

Egy olyan korszakban, amikor a magyar gazdaság, oly sok nehézség után végre növekedésnek indult, a kamatlábak emelése mindenféleképpen tévút, hiszen a vállalkozási hajlandóságot, elfogadható kamatokkal nem csökkenteni, hanem épp ellenkezőleg, növelni kell hazánkban, s a viszonylag olcsó pénz, olcsó hitel a gazdasági élet tartós fellendülését hozhatja magával.

Arra természetesen egyetlen magyar politikai pártnak sincsen jelenleg ereje, hogy keresztülvigye az államháztartási egyensúly megteremtéséhez szükséges intézkedéseket.

Marad tehát a harmadik lehetőség, a lakosság vásárlóerejének csökkentése, a megtakarítások serkentése, ösztönzése által.

Előttünk is ismert, hogyan érték el a rendszerváltást követő kormányok az infláció fékmentartását, a reálbérek, a lakossági jövedelmek drasztikus csökkentésével. Ez a lehetőség mára már megszűnt, a lakossági jövedelmek átcsoportosítása a cél.

A biztosítók ebben a pillanatban fogják karon kormányainkat, kitűnő lehetőséget kínálnak az infláció mérséklésére azzal, hogy olyan terméket kínálnak eladásra, amit az emberek úgymond tuti megvesznek: életbiztosítást.

Még az a veszély sem fenyeget, hogy ez a pénz ellenőrizhetetlen módon kerülne vissza a forgalomba, hiszen az államnak lehetősége van arra, hogy az életbiztosításokra befolyt díjak befektetési módzatait előírja, irányíthatja, neki tetsző irányba terelheti a pénzfolyamot.

A lakossági megtakarítások kormányzati szempontból optimálisnak tekintett irányítása, mozgatása:

Könyvecskénk egy másik részében találkozunk az Olvasó azokkal a hatályos magyar jogszabályokkal, melyek meghatározzák milyen módon, hová fektetik be a pénzt a biztosítók. Ne gondolja senki, hogy a biztosítóknál különleges pénzügyi zsenik dolgoznak, befektetési gyakorlatuk igencsak konzervatív, mint erre több helyen rámutatunk.

Morális szempontok:

Említettük már, számos európai ország, függetlenül attól, hogy milyen kormánya van, szíves-örömmel megszabadulna a szolidáris alapon szervezett társadalombiztosítás nyűgétől.

A neoliberais politikusok szeretnék még a nyomait is eltüntetni a kontinensünkön először Otto von Bismarck által létrehozott struktúrát.

Teszik ezt úgy, hogy elhallgatják annak minden előnyét, s úgy, hogy egész egyszerűen korszerűtlennek nevezik. Azonban az állami felelősségvállalástól nem is olyan egyszerű szabadulni.

A posztkommunista kelet-európai országokban kialakult az elmúlt fél évszázad folyamán az atyáskodó, mindenről gondoskodó állam képe. Ha az egykori NDK-ban olyan meghökkentően sokan visszasírják Erich Honeckert, akkor nyilván nem a FAL-at, az önlövő gépeket, a két német államot elválasztó aknamezőt, az évtizedes utazási tilalmat sírják vissza, hanem a viszonylagos szociális biztonságot, vagy legalábbis annak azt a fokát, amit a magát „demokratikusnak” mondó német állam annak idején megteremtett.

Az anyagi elnyomorodás, mind gyorsabbá váló lecsúszás komoly flusztrációt váltott ki számos honfitársunkból; a Kádár-féle illúzió – aki rendesen dolgozik, az tisztességesen meg is tud élni – bukását sokan még ma sem dolgozták fel.

A biztosítók azonban segíthetnek egy új illúzió megteremtésében, abban, hogy a független, felnőtt magyar polgárság magánúton is gondoskodhat a saját biztonságáról.

Esetleg életbiztosításokon keresztül.

Említettük már, 3,7 millió életbiztosítás van ma Magyarországon, s a díjakra honfitársaink körülbelül 87 milliárd forintot fizettek ki 1998-ban. Ez magyarán azt jelenti, hogy egy átlagos hazai életbiztosításért havonta nagyjából kétezer forintot fizetünk. Hogy a havi kétezer forint összespórolásával el tudunk-e valami számottevő eredményt érni, az már más kérdés.

Befizetünk egy fürdőpapucsnyi summát, s majd, tíz év múlva mondjuk, vehetünk az összespórolt pénzből egy remek hegymászó bakancsot, meg eset-

leg még dzsekit is hozzá. Egy új pizzamára azonban már valószínűleg nem futja ...

A biztosítók előszeretettel hangsúlyozzák, hogy a náluk befektetett pénz után az állam adókedvezményt nyújt. S mondják ezt úgy, mintha ez az adókedvezmény az ő zseniális tevékenységük következménye, s nem egy politikai megfontolásból hozott döntés végeredménye lenne.

A cégek színes prospektusaiban, tájékoztatóiban a leendő ügyfeleik lelkére próbálnak hatni a szívzaggató történetekkel, hogy milyen nehéz lett a világ, ma már mindenért kell adót fizetni, a gépkocsitól a kutyáig.

Igen ám, de a biztosítás adókedvezménnyel jár!

Az adókedvezménynél érdemes először is azt megvizsgálni, hogy ennek az előnynek sok esetben egyetlen hátránya van, az, hogy a valóságban nincs is semmiféle előnye. Gyakran ugyanis többbe kerül a leves, mint a hús. Ahhoz, hogy valaki egy forintos adóelőnyhöz jusson, nem egyszer két forintot kell befizetni.

Maga az adókedvezmény annyira biztos, mint Németországban.

Miért is lenne jobb?

Németországban is komoly, sőt kettős adóelőnyvel is járt egy-egy életbiztosítás. Aztán 1992-ben az egyik adóelőny gyakorlatilag minimálisra olvadt, természetesen a korábban megkötött szerződésekre is.

A másik adóelőnyt pedig az új német adóreform törli el.

Mi a garancia arra Magyarországon, hogy a honi

pénzügyi politika nem változik meg, s az adóelőny nem foszlik egy szép napon semmivé?

Érdeemes azon is eltűnődnünk, hogy a magyar kormány miért pont az életbiztosításokhoz nyújt adókedvezményt, s miért nem egyéb, lényegesen kedvezőbb befektetési lehetőségekhez?

Annak a legszebb példája talán, hogy hogyan élnek vissza a biztosítók az ügyfelek hiszékenységével, az életbiztosítások úgynevezett indexálása.

Az indexálás nem más, mint az infláció semlegesítésére szolgáló évi díjnövekedés. Már az életbiztosítás megkötésekor óhatatlanul szóba kerül az állandó pénzromlás.

A legjobb esetben maga az ügyfél hozakodik elő, hogy istenkém ez a havi 5–10 ezer Ft mennyire semmit se fog érni úgy húsz év múlva. Ám, ha ő elfelejtené, akkor az ügynök „segít” neki, s felhívja beszélgetőtársa figyelmét arra, hogy itt ebben az életbiztosításban, mert mi mindenre gondoltunk, van egy prima, egyedülálló lehetőség, mellyel a pénzhígulás ellen védekezni lehet.

Mondjuk úgy, ha a kedves ügyfél most előre kijelenti, hogy, tegyük fel évi 10%-kal növeli befizetéseit, mert ennyire taksálja a várható inflációt.

Megesik azonban az is, hogy az ügynök még a saccolás nehéz műveletét is megspórolja ügyfelének, s felajánlja, hogy a cége majd rendszeresen értesíti a biztosítási kötvény tulajdonosát a várható inflációról, s annak semmi más dolga nincsen, mint ennyivel többet fizetni.

S bizony az ügyfelek egy jelentős része ilyen évenként emelkedő díjtétellel járó életbiztosítást köt.

Sokan el sem tudják képzelni azt, hogy azért a biztosításért, amiért most havi 10 ezer Ft-ot kell fizetni, a szerződés lejártának a vége felé esetleg már úgy ennek ötszörösét. Kevesen számolnak az-
zal, hogy ennek az ötszörös pénznek a rendszeres kifizetése már messze meg fogja haladni az anyagi lehetőségeiket.

Az indexálással, a dinamizálással csak a biztosító nyer, hiszen a kedves ügyfél, az egyre nagyobb és nagyobb pénzekért, nem kap ennek arányában több és magasabb szintű szolgáltatást. Sőt nem kap vissza értékarányosan több pénzt sem, mert azt addigra elteszik mások.

Az indexálás nem jelent mást, mint évről évre egy új szerződés megkötését, természetesen az ennek megfelelő költségekkel.

Annak a pénznek egy jelentős részét, amellyel többet valaki esztendőnként befizet, újra felemész-
tik az ismételten felszámolt jutalékok és a szerződésre tett igazgatási és egyéb kiadások.

Az ügyfél csak azt hiszi, hogy az a többletpénz, amit ő esztendőnként az infláció kivédésére befizet, az tényleg ezt a célt szolgálja.

Valójában azonban minden évben, az indexálás-
sal felemelt pénz, két éven keresztül csak a biztosítót gazdagítja, nem pedig az ügyfél kontóját.

A befizetendő díj most emelkedik, de a szolgáltatás két évet várta magára. Ez azt jelenti, hogy az ügynök egy ilyen biztosítás tulajdonosától minden évben újból kasszíroz. Ha már néhány tucatnyi ilyen ügyfele van, akkor elég vaj van, s nemcsak vaj, hanem gépsonka is jut a kenyérére.

Mit is mond erről a témáról a Nationale Nederlanden tájékoztatója?

„...megteremtjük az infláció teljes semlegesítésének egyedülálló lehetőségét.”

„Az NN életbiztosítása nem helyettesíthető más életbiztosítással.”

(egy más korszakban, más körülmények között ám mégis meglehetősen hasonlóan érveltek: „mi kommunisták különleges emberek vagyunk”)

Az évről évre emelt összegekből a biztosítók egyre nagyobb és nagyobb hányadot tesznek a fent már említett rizikóalapba, hiszen az ügyfél öregszik, s a korrall együtt az a kockázat is növekszik, amelyet a biztosító vállal.

A megtakarítási alapba, ahol az ügyfél pénze tényleg kamatozna, éppen ezért egyre kevesebb és kevesebb jut.

Az indexálás tehát kizárólag a biztosító számára előnyös, mert minden különösebb ráfordítás, erőfeszítés nélkül tud még az inflációból is üzletet csinálni, még a pénzromlást is el tudja adni.